

"El masclisme és interclassista"

Marina Subirats (Barcelona, 1943), directora de l'Institut de la Dona del Ministeri d'Afers Socials des de setembre del 1993. Abans d'exercir aquest càrrec a Madrid havia cenyit la seua vida professional a la sociologia de l'educació en la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona. És autora de diversos llibres i estudis sobre els problemes de la dona.

La dona comença a patir infarts de miocardi. És un símptoma de la seua irrupció en tots els àmbits de la vida?

—És clar. Hi havia una sèrie d'elements que eren protectors de la salut de la dona, en la mesura que les formes de vida de la dona eren més casolanes. Això s'interpretava com una qüestió inherent al fet de ser dona, però en realitat era una qüestió de forma de vida. Per exemple, el fet que neixin més dones que homes i que els homes morin més de pressa, no ha estat sempre així. Hi ha hagut èpoques en què les dones tenien molts fills i en molt males condicions, i tenien una esperança de vida inferior a l'home. Però a mesura que han millorat les condicions higièniques i les dones deixaven de morir per raons estrictament femenines, tenien una protecció respecte als homes.

En aquest moment estem deixant de tenir aquesta protecció perquè les formes de vida es van assemblant. Tot i així, encara vivim set anys més. Bé, viuen set anys més les generacions de dones que encara tenien una forma de vida una mica diferent. Són generacions de dones que en gran part havien estat mestresses, però que en canvi ja s'havien beneficiat de la higiene i la baixada de la natalitat. Què passarà amb les generacions de dones joves? Potser pagaran el preu de la vida que fan, però això no ho sabem.

—Abans la dona tenia la responsabilitat de conservar la vida, mentre que l'home se n'anava a descobrir Amèrica. Ha de nàixer un nou home per a compensar el desplaçament que s'està produint?

—Això és el que fa falta ara. Les dones hem fet una evolució molt ràpida. En conjunt, continuem mantenint tota l'esfera domèstica, de les atencions als altres, de la vida, per dir-ho així, i alhora hem assumit tasques que abans només corresponien als homes. Això ha fet que les dones, encara que no totes, evolucionin ràpidament. I en canvi, els homes tenen un perfil psíquic que ha variat molt menys. Per tant, hi ha un desequilibri en aquest moment, i caldria que evolucionessin els homes. I evolucionessin en el sentit d'anar cap al món privat, perquè en el món públic ja hi són. Nosaltres entenem que el que els hi falta és descobrir, amb tota la se-

va complexitat, el món de les coses privades.

—A qui afecta més aquest desplaçament que provoca la incorporació de la dona al món públic, l'home o els fills?

—A tothom. Té efectes positius i negatius, però jo crec que en té més de positius perquè les relacions igualitàries són molt millors que les desigualtàries. La dona sotmesa i sense possibilitats de ser autònoma també perjudica l'home, encara que no sigui tan visible i, en general, a l'home li fa por perdre aquesta situació de privilegi. Els homes que viuen en situacions més igualitàries, amb autonomia personal de la parella, s'adonen que és millor, perquè la dependència, sempre és mútua, encara que un mani i l'altre cregui. La dependència sempre crea relacions molt ambigües i que acaben sent malaltisses molt sovint.

—Aquests dies apareixia una notícia sobre el xoc rebut per les filles de matrimonis igualitaris en contrastar la realitat del carrer.

—Era una notícia americana.

—Però prompte serà d'ací.

—És clar, perquè les dones més joves pensen que, realment, la igualtat, ja la tenen. En molts casos, d'una manera conscient, no han viscut una situació d'inferioritat, i per tant pensen fins i tot que ja no cal feminisme, que ja no cal la lluita per les dones, perquè no han tingut la revolta que vam tenir altres generacions. Però en el moment en què entren al món de l'ocupació, és quan s'adonen que encara hi ha una discriminació molt forta. I ve el xoc. No estan preparades per a això. De cop i volta, de ser persones amb tota la plenitud i totes les possibilitats, queden en un segon terme pel simple fet de ser dones.

—La dona d'ací desdiu molt del nivell europeu?

—En alguns aspectes, sí; en altres, no tant. Les dones espanyoles, en aquest moment, es divideixen en dos grans col·lectius: les grans, a partir de 40 anys, i les joves. Amb les grans, encara hi ha diferència respecte a les europees, perquè han tingut nivells d'educació molt inferiors i molta menys possibilitat d'accedir als llocs de treball abans i després de tenir els fills. Han tingut una mentalitat de servei a la unitat familiar, de mestresses. Les joves, per contra, han canviat molt. Això no vol dir que no en quedin encara, en el món rural, amb nivells

educatius baixos i centrades, sobretot, a la llar. Però, en general, i per damunt de tot, les de les ciutats ja han tingut accés a estudis elevats i s'han fet grans pensant que treballarien, que tindrien la seva vida autònoma, que tenien les mateixes possibilitats que els homes.

Llavors, si comparem el conjunt de dones espanyoles amb les franceses, encara trobarem més analfabetes aquí. Però si comparem les joves d'aquí amb les joves d'allí, ja és molt similar, encara que amb alguna diferència, com que el nivell d'atur de les dones espanyoles és molt més alt que el de la majoria de països europeus. Però en canvi, en altres paràmetres, anem per damunt. L'altre dia vaig anar a França a la celebració del 50 aniversari del dret de vot de les franceses. Bé, el vot de les franceses ve després que el vot de les espanyoles, i en aquest moment a França només hi ha un 5% de parlamentàries, mentre que a Espanya n'hi ha un 15%. Des de certs punts de vista, a Espanya s'han cobert les etapes molt més ràpidament que en altres països. Fins i tot en relació a la legislació comunitària, Espanya està una mica per damunt de la mitjana.

—En ocasions, fa l'efecte que la dona assoleix quotes de representativitat més en funció d'un percentatge que no, sense negar-la, de la seua aptitud.

—No estic d'acord que això sigui així. El que passa és que una característica de la nostra cultura és que les dones són invisibles en tot el que no és la vida domèstica. Les dones no és que no siguin conegudes perquè no hagin fet res, sinó perquè el que han fet no ho ha tingut en compte ningú. Llavors, les quotes són per fer visibles les dones que valen. Si no hi hagués aquesta obligació de posar-les, seguirien sense que les conegués ningú. Ara: si no es posen en un lloc destacat, no tindran ocasió de demostrar si valen o no valen.

—És partidària, per tant, dels percentatges.

—En sóc partidària, encara que sé que tenen moltes pegues. Sobretot, en sóc partidària per una raó molt clara: l'augment de dones al Parlament espanyol s'ha degut estrictament a la campanya que va fer el PSOE abans del 89. Això es veu en les xifres. Any 77, 6% de parlamentàries; any 79, 6%; any 82, 6%; any 86, 6%; any 89, 14%. Què ha passat aquí? La campanya del PSOE per les quotes. I això va repercutir en els altres partits. Any 93, 15%; any 94, les europees, un 40 i escaig per cent. Vist això, m'he adonat que l'única manera d'augmentar la representació de dones és fent la campanya i forçant-la. Si no, tindríem encara el 6%.

—Des del punt de vista de les relacions igualitàries, és indistint que guanyi un partit o un altre les eleccions?

—El masclisme és interclassista, això és evident. El que passa és que les causes dels grups oprimits sempre les han defensades més uns

“La dona sotmesa també perjudica l'home. Els homes que viuen en situacions més igualitàries, amb autonomia personal de la parella, s'adonen que és millor, perquè la dependència sempre és mútua, encara que un mani i l'altre cregui.”

partits que altres. Els partits progressistes, els de l'esquerra, encara que a vegades tampoc hi han fet gran cosa, en conjunt han estat més favorables a les millores de la situació de la dona que no pas els de dreta. Això no és un perjudici per part meua, i ho podem veure en les formes de la legislació en els països governats per la dreta, on es fa molt més difícil avançar en matèria legislativa de defensa de les dones. Per tant, no és indiferent que guanyi un partit o un altre.

—Ha dit abans que la dona, com més cultura adquireix, més consciència té de ser autònoma i igualitària. L'home, com més cultura té, més entén la situació de la dona?

—Sí. Com més cultura, menys por. Els homes tenen por de perdre alguna cosa si les dones milloren la seva situació. En el fons, hi ha molts homes que pensen que si la dona millorés la seva situació, ningú els faria cas. És patètic, però jo ho he sentit dir a homes que el dia que la dona els vegi rentar plats ja no els quedarà res. Els homes més intel·ligents i més cultes també són els més lliures, i per tant, com a persones lliures saben que la pitjor cosa per a la pròpia llibertat és impedir la llibertat als altres, perquè es fan esclaus d'haver de mantenir els altres per sota. Aquesta és una qüestió que interessa homes i dones, és un canvi de civilització. Però com les dones hem estat les més perjudicades, som les que més hi posem, però en realitat, el que plantejem les dones és una altra manera de viure, més igualitària, que cada persona tingui la seva vida professional, familiar i personal. I que el homes puguin entrar en aquest món.

—Li sorprèn que hi haja homes agredits per dones?

—No. Ho entenc. L'agressivitat és una característica humana, repartida igualment entre homes i dones. El que passa és que les dones han estat molt reprimides i han tingut l'agressivitat molt continguda, però a mesura que ens desreprimim, les agressores agredeixen.

—Es pot ser partidari de la igualtat de la dona sense ser feminista?

—No. Ser feminista és estar a favor de la igualtat.

—Com definiria el feminisme?

—No és fàcil de definir, perquè, com tot moviment social, els seus objectius varien a mesura que es van modificant les coses. En un cert moment, el feminisme era lluitar perquè les dones poguessin votar. Hi va haver una època que el feminisme era la igualtat, entenent per igualtat que les dones poguessin anar a la universitat, poguessin treballar. Avui això està bastant aconseguit, i potser hem de lluitar per la igualtat, però també per la diferència, que vol dir que la dona mantingui la seva manera de ser, que sigui reconeguda i valorada. Que no ens hàgim de fer en el mateix motlle que els

homes, en definitiva. Per tant, d'una manera general, sí que es pot dir que el feminisme és la lluita per fer que les persones no estiguin condicionades per raó del seu sexe.

—Vostè, quan va decidir ser feminista?

—No és mai una decisió d'un dia. Hi ha una sèrie de coses, des que era petita, i m'enrabiava molt quan em deien para taula, fes el llit... i al meu germà no li ho deien. A partir que et vas fent gran ho vas racionalitzant, però ha estat l'evolució de tota una generació. Si hem arribat a un feminisme més raonat és perquè s'ha produït mundialment una reflexió sobre el fet.

—On té més enemics el feminisme, en l'home o en la dona?

—En l'home. És veritat que hi ha dones que es resisteixen a entendre el problema i tenen por, però les dones, de fet, tenen molt poc a perdre amb la igualtat. I els homes tenen molt a guanyar, però no se n'adonen.

—Hi ha homes que mantenen que un pas avançat per les seues dones és un pas retrocedit per ells. És necessàriament així?

—No necessàriament. Si el que vols és mantenir el poder damunt dels altres, és veritat que és així. Les relacions són molt millors quan són lliures i igualitàries. Si una dona ha d'estar amb el seu home perquè ell li mana que hi estigui, malament. És una relació espantosa. Si una dona està amb un home, ha de ser perquè l'estima, perquè ho desitja i ho fa lliurement. Aquestes són les relacions riques.

—Les agressions fetes a dones des d'actituds masclistes estan prou tipificades al codi penal?

—En aquest moment s'està fent una revisió del codi penal, i aquesta classe d'agressions estan molt tipificades, però el que hem vist és que no n'hi ha prou amb lleis. Les lleis són molt igualitàries en aquest moment, i el que hem de canviar són les relacions entre les persones, perquè hi ha coses que les lleis, encara que ajuden, no arriben a resoldre. Poden castigar en cas de violació o mals tractes si s'ha passat per l'hospital, però totes les violacions i mals tractes produïts dintre d'una casa, en parella, queden impunes moltes vegades. Per tant, és necessari un canvi de mentalitat.

—Com es canvia la mentalitat des de l'Institut de la Dona?

—Amb moltes publicacions i estudis, amb molts cursos, conferències, reciclatges... Pensem que és prioritari influir en els mitjans de

—Per què ja només fem men les dones, senyora Subirats?

—I algun home! Les dones estem adoptant comportaments que abans es deien masculins, però que no tenien per què ser masculins, sinó que eren permesos als homes i no a les dones. I ara, com que ens anem alliberant del que impedia que féssim aquestes coses, doncs ho fem completament amb llibertat.

comunicació perquè facin aquest canvi de mentalitat, i el programa més desenvolupat que portem a terme és tractar d'eliminar la publicitat sexista. Hem instal·lat un telèfon per a denunciar-la, i disposem d'un consell assessor d'imatge que s'ho mira, decideix i demana la retirada d'aquesta publicitat. Però només es fa amb els casos més bèsties, perquè la publicitat és tota molt sexista i seria molt difícil anar contra tota alhora.

—Què s'entén per sexista?

—El mateix que es pot entendre per racista. És a dir, que es tipifiqui el comportament d'una persona, s'espera d'ella unes determinades coses, se li donin unes determinades oportunitats o se la tracti d'una determinada manera pel fet de ser home o ser dona.

—Sempre que s'utilitza el cos de la dona o l'home en publicitat es pot dir que és sexisme?

—No sempre. Per això hem

construït el consell d'imatge amb quinze persones de diferents professions. Però veiem com a anunci sexista la utilització absolutament gratuïta del cos de les dones. Si s'anuncia un cotxe, per què han d'ensenyar un cul de senyora? És gratuït. Vam fer retirar un fragment de l'espot del Seat Córdoba, el de les faldilles curtes i unes calces. Per altra banda, hi ha un altre tipus d'anuncis, com els dels detergents, que presenten la mestressa com una obsessionada absoluta per la neteja, histèrica moltes vegades. No és que estigui malament rentar ni ser mestressa, però limitar l'horitzó d'una dona només a l'obsessió per una taca és una cosa que no fan amb un home, per exemple. En aquests anuncis, quan surt un home és per donar lliçons.

—L'encalçament sexual és patrimoni de l'home?

—És patrimoni del poder. Per això l'han exercit més els homes. Però també penso que hi ha més resistències per part de les dones a exercir-lo, perquè, per educació, a les dones ens han ensenyat que no hem de fer propostes, sinó esperar que ens les facin. Hi ha una actitud de respecte a l'altre que els homes no tenen en aquest terreny. L'home ha estat educat per a prendre la iniciativa en el terreny de la sexualitat i té, per tant, menys resistències. Ara: tot i així, hi ha casos de dones que encalquen.

—Què és pitjor, senyora Subirats, un masclista o una dona objecte?

—Un masclista. El masclista sempre és actiu i agredeix, mentre que la dona objecte només intenta fer bonic.

Miquel Alberola